
A gyermekkori szenzoros információ-feldolgozás támogatásának hazai interpretációja

Gerebenné Várbíró Katalin – Reményi Tamás – Rosta Katalin (2021). *Szenzoros információ-feldolgozás, mozgás, nyelvi képesség. A Frostig-elven alapuló nevelési terápia elmélete és gyakorlata*. Gondolat Kiadó, 452 oldal

Daróczi Gabriella

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tanító- és Óvóképző Intézet,
Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
Magyar Nyelvi és Irodalom Tanszék*

Az utóbbi években a gyermekekkel foglalkozó szakemberek és pedagógusok magánbeszélgetéseken, publikációkban egyre gyakrabban számolnak be azokról a helyzetekről, amikor a kortárs óvodás- és iskolás gyermek már nem szorítható bele a nevelés és tanterv mentén működő intézmény mindennapi munkájába és profiljába. Ezekben a beszámolóknak jellemzően nem a valamiben tehetséges gyermekek alakja jelenik meg, sokkal inkább azoké, akik esetében „a tanulás folyamatát különféle belső és külső tényezők terhelik” (Gerebenné et al., 2021, p. 73). Az intézményi cél: a személyiség harmonikus kibontakoztatása, „a fejlettebb önértékelést biztosító kompetenciaérvényesítés” biztosítása (Gerebenné et al., 2021, p. 149), viszont esetükben ugyanolyan relevanciával bír, mint az úgynevezett normál fejlődésű társaik esetében. Sőt: a különféle kulturális kényszerek, például az egyén és így a gyermek eredményességét, sikerességét, mérhető standardok mentén kijelölő kortárs gyakorlat, e gyermekpopuláció esetében az idézett klaszterikus intézményi nevelési célok megvalósításának még erősebb hangsúlyt ad.

Ebből következően nem lehet túlértékelni az olyan „pedagógust és terapeutát, aki a tanulást nem az iskolai tanulással összefüggésben, hanem annál tágabb kitekintésben értelmezi, és birtokában van az ehhez szükséges ismereteknek” (Gerebenné et al., 2021, p. 74.). A nevelési és oktatási intézményekben mindig is jelen voltak speciális tanítási módszereket és formákat igénylő gyermekek.

A tanulási és megismerési folyamatokhoz, valamint funkciókhoz a „szenzoros integráció folyamatának holisztikus szemlélete alapján” (Gerebenné et al., 2021, p. 115) közelítő nevelői és tanítói attitűdre, a differenciálás pedagógiai elvének érvényesítésére, a „szükségletalapú ellátásra” (Gerebenné et al., 2021, p. 17.) az úgynevezett normál fejlődésű gyermekközösségekben egyaránt szükség van.

Az „atipikus a tipikus” Gyarmathy Évától (2021) idézett, a kisiskolásokra vonatkozó szummatív helyzetleírás ugyanakkor az e gyermekek körül rettetetes tempóban változó világról is szól. E tempóváltás adta kihívásokon túl, az óvodás és iskolás korú gyermekek esetében nekünk, pedagógusoknak meg kell látnunk, hogy a különféle kulturális, szocio-kulturális jelenségek miként takarják el egyre inkább a gyermekeink előtt a közvetlenül érzékelhető világot. S ennek az eltartásnak, takarásnak súlyos következményei vannak a gyermekek saját jelenlétének tapasztalatára és ennek dinamikájára. A tapasztalatok megritkulnak, a háromdimenziós tapasztalatok (Gerebenné et al., 2021, p. 421) a születést követően néhány hónap alatt elkezdene kétdimenzióssá alakulni, s a folyamat pendantjaként a tapasztalatok feldolgozásához szükséges műveletek sora ugyanilyen gyorsan veszít dinamikájából. „Szemünk pusztá eszközzé silányult, amely megmér és azonosít, s abban, amit látunk, képtelenek vagyunk felfogni a jelentést. Elhanyagoljuk azt a képességünket, hogy érzékszerveink segítségével tudjunk megérteni dolgokat” – fogalmaz Rudolf Arnheim (2004, p. 7) *Az alkotó látás pszichológiája* című könyvében. Pedagógus kollégáink arról számolnak be, hogy néhány éve még alig lehetett behívni az udvari játékból a gyerekeket, ma pedig érdemes előre megtervezni a mozgásos udvari játékokat, hogy a rendelkezésre álló idő alatt valamennyi gyermek dinamikus mozgás élményben részesüljön. Diagnózisok, programok tartalmi fejlesztései figyelmeztetnek a világ észlelésével, érzékelésével kapcsolatos részleges vagy egészes, gyermekek körében megfigyelhető hiányosságokra. S mindennek a társadalmi, anyagi, szellemi értelemben negatívan ható tovahullámzásaira. Gondolhatunk azokra a mozgásmagatartásokra, amelyek szűkebb vagy tágabb szociális közösségeinkben jellemeznek bennünket, vagy arra, amelyek a tanuláshoz vagy magához a mozgáshoz való viszonyunkban jelennek meg.

A pedagógustársadalom iskolázottságának fundamentumát jelenti a bonthatatlanul egybetartozó belső megélések, érzékszervi mozgásos sémák jelentőségét taglaló szakirodalom. S idetartoznak mindazon koncepciók, fejlesztési rendszerek is, amelyek az atipikus fejlődés folyamatainak pozitív irányba mozdítására, a tanulási képességek megalapozására az érzékelő tudatfunkciók fejlesztésének az irányából tesznek javaslatot. A köznevelés és a közoktatás különféle szinterein pedig folyamatosan nő az igény az ebből az aspektusból kidolgozott fejlesztési módszerek iránt.

Ebben a szinte válságos időszakban, 2021-ben jelent meg a Gondolat Kiadó gondozásában a *Szenzoros információ-feldolgozás, mozgás, nyelvi képesség. A Frostig-elven alapuló nevelési terápia elmélete és gyakorlata* című, terjedelmében is – 450 oldal – tekintélyes monográfia.

A szerzők: Gerebenné Várbíró Katalin, Reményi Tamás, Rosta Katalin és a társszerzők: Alkonyi Mária, Bödös Eszter, Schuchné Rumpli Henrietta, Sv-raka Bernadett és Vajdáné Kutas Csilla az eltérő fejlődés és a sikertelen tanulás értelmében vett tanulási nehézségek feloldásához „önálló szerzői koncepciók alapján” közelítenek. Ezek közé tartozik Marianne Frostig (1906–1985)

konceptiója, akinek a munkássága a perceptuomotoros képességek, ezen belül a vizuális észlelés és mozgás vizsgálatára kidolgozott fejlődésetesztek és terápiás programok alapján vált ismertté.

A monográfia deklarált célja egyrészt az, hogy „nemzetközi és hazai kitekintésben” (Gerebenné et al., 2021, p. 427), tehát tág perspektívába helyezve adjon átfogó képet a Frostig-programról, ezáltal a diagnosztika és a terápia szemléleti egységében tárja fel a sikertelen tanulás és az eltérő fejlődés pedagógiai, pszichológiai és neuropszichológiai hátterét.

A szerzők nagyívű munkája gyakorló óvodapedagógusok, tanítók, gyógy-pedagógusok mellett, a Frostig-konceptió bázisául szolgáló pedagógiai és pszichológiai irányzatok, koncepciók ismerői és képviselői érdeklődésére tarthat számot. Mindazon szakemberek érdeklődésére, akik gyerekek körében fejlesztő munkát végeznek, tehát tanulási folyamatokat iniciálnak, így akár naponta szembesülhetnek a „figyelmi funkciók, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat” (Gerebenné et al., 2021, p. 401) összhangjának a jeleivel vagy ezen összhang megbomlásának következményeivel.

Marianne Frostig terápiaja a képességrendszer meghatározó modalitását, a vizuális észlelési képességet helyezi a középpontba, amely a mozgásos folyamatokkal és a képzetalkotást erősen befolyásoló nyelvi képességekkel együtt a külső és belső információk feldolgozásában meghatározó szerepet játszik.

A könyv szerzőinek monografikus koncepciója töretlenül érvényesül az anyag teljes terjedelmében. A pszichikus fejlődés egészéből kiinduló Frostig-konceptió kontextuális bemutatását ráadásul – s ez a munka túlbecsülhetetlen értéke a továbbiakban – kiterjesztve végzik el azáltal, hogy a könyv önálló fejezetében mutatják be a programrendszer gyakorlati alkalmazási lehetőségeit is. Ez az eljárásuk a könyv szakmai jelentőségét fokozza, hiszen például a helyi óvodai programok jogszabályi környezetét szabályozó 32/2012 (X.8.) EMMI rendelet értelmében az óvodákban megjelenő sajátos nevelési igényű gyermekek szükségletalapú ellátásához nyújt játékhelyzet leírásokat.

Az élmények, ingerek holisztikus szenzoros feldolgozásának frostigi koncepciója szerint az óvodai nevelés rendszerét kaleidoszkópszerűen körbevilágítva a tevékenységi formák, valamint a munka jellegű tevékenységek variációiban mutatják meg e felfogásmód innovatív alkalmazási lehetőségeit. A mű az óvodai nevelőmunka jogszabályi környezetének másik fontos dokumentumára, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára hivatkozik több különféle szöveghelyen is. Ezek a monográfiában megjelenő, fejlesztőmunkát támogató tervezetek az óvó-, tanító- és gyógy-pedagógus-képzés tankönyvi anyagául is szolgálhatnak. Egyrészt azért, mert az egyetemi képzési szakokon tanuló hallgatók számára a koncepciót mintegy rendszerszerű fogalmi háló formájában is terítéken nyújtják – ami komoly segítséget jelent a leendő pedagógusok problémaérzékenységének és -tudatosságának megalapozásában. A szerzők vállalt célja a monográfia megírásával a szövevényes összefüggések szakmai-fogalmi átvilágítása is. A tanulás–megismerés–szenzoros

feldolgozás összefüggésrendszerében ezt a munkát nem csak több különféle tudományterület, hanem nemzeti nyelvek – német–magyar–angol – relációjában is elvégzik.

A Frostig-fejlesztés gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek koncepciózus szerzői-monografikus bemutatása másrészt azért is felbecsülhetetlen értékű, mert a tervezetek, játék- és feladathelyzet-leírások a munka önálló fejezeteiben feltárt szaktudományos összefüggéseket valorizálják a koncepció integratív percepció felfogása szerint. Ilyen módon, a koncepcióval kapcsolatosan a monográfia szerzői teamjének sikerül zavaró félreértéseket is eloszlatnia. Azokról a helyzetekről van szó, amikor például a Frostig-teszt lapjai fejlesztési célú munkaanyaggá válnak és pedagógiai célra használják fel őket.

Marianne Frostig benne mozog egy hagyományban. A szerzők ebben a munkában fejet hajtának egyúttal Piaget, a Piaget-tanítvány Affolter, Ayres, Arnheim és Mérei Ferenc előtt is. Marianne Frostig szerzői koncepciójának e monografikus bemutatásával azonban bizonyították, hogy ez a hagyományok tovább építésének konstruktív, reformjellegetű rendszerszerű megvalósulása, hiszen a tudásépítésben a mozgás közvetítő szerepének hangsúlyozásával újra ráirányítja a figyelmünket a tapasztalatokat formába öntő test interszenzoros, intermodális működésének jelentőségére az individuális fejlesztés szintjén.

Irodalom

- Arnheim, R. (2004). *A vizuális élmény – Az alkotó látás pszichológiája*. Aldus Kiadó.
- Gerebenné Várbíró, K., Reményi, T. & Rosta, K. (2021). *Szenzoros információ-feldolgozás, mozgás, nyelvi képesség. A Frostig-elven alapuló nevelési terápia elmélete és gyakorlata*. Gondolat Kiadó.
- Gyarmathy, É. (2021). *Atipikus hiperaktívak és a tipikus tehetségesek mítosza*. <http://real.mtak.hu/8810/1/Atipikus%20hiperaktivak%20es%20a%20tipikus%20tehetségesek%20mitosza.pdf>

